

Laxå kommun
kommun@laxa.se

Rektorn vid Saltängsskolan
greta.sarefors@laxa.se

Beslut för grundskola och fritidshem

---

efter tillsyn i Saltängsskolan
i Laxå kommun

Tillsyn i Saltängsskolan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Laxå kommun under vintern 2013. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Saltängsskolan besöktes av Skolinspektionen den 15 januari och den 16 februari 2013.

Fakta om skolan

Saltängsskolan är en F–6 skola belägen centralt i Laxå med 123 elever totalt. Verksamheten omfattar 17 elever i förskoleklass, 106 elever i grundskola. Det är 50 elever inskrivna i skolans fritidshem. Av grundskolans elever är 15 inskrivna i en särskild undervisningsgrupp, s.k. asylklass och eleverna och deras familjer väntar på uppehållstillstånd och kommunplacering. Antalet elever i denna grupp kommer troligen att öka. Eleverna ska successivt fasas över i skolans klassorganisation.

Skolan är organiserad i tre åldersblandade klasser i årskurserna 1–2, 1–3, 4–5 och en åldershomogen klass i årskurs 6 med 13 elever. Eleverna i de åldersblandade klasserna undervisas i åldersblandade grupper i samtliga ämnen utom i ämnena matematik och engelska. Till skolenheten hör även två förskolor, en integrerad i skolans lokaler och en belägen i näraliggande Hasselfors. Enheten leds sedan flera år tillbaka av en rektor tillika förskolechef. Såväl förskoleklass som fritidshem är lokalmässigt integrerade i och har tillgång till skolans samtliga lokaler. Enheten har ett naturnära läge vilket möjliggör daglig utomhusverksamhet för fritidshem och förskoleklass.

Vid läsårets slut 2012 nådde 67 procent av eleverna i åk 3 kunskapskraven i svenska, 92 procent i matematik och 100 procent i naturorienterande respektive samhällsorienterande ämnen. Det finns ingen nationell statistik för resultaten på de nationella ämnesproven i årskurs 3 då antalet elever som skrev proven var för få. Skolan hade inte heller gjort en egen sammanställning av dessa resultat. Inga kunskapsresultat finns redovisade fördelade på flickor respektive pojkar.

Våren 2012 nådde alla elever kunskapskraven i åk 6 i samtliga ämnen utom matematik och svenska. I dessa båda ämnen nådde 94 procent av eleverna kunskapskraven. Terminsbetyg gavs hösten 2012 i årskurs 6 i de ämnen eleverna hittills undervisats i. Dessa betygsresultat visar en spridning mellan betygsstegen B–E. I ämnet musik gavs samtliga elever i åk 6 samma betyg E. Ingen elev erhöll betyget A i något ämne. I de nationella ämnesproven 2012 för årskurs 6 hade eleverna på Saltängsskolan högre resultat i engelska och matematik jämfört med riket och jämförbara resultat med riket i svenska.

Verksamheten i fritidshemmen redovisar i allt väsentligt god kvalitet med välutbildad personal som på egen hand gjort sig förtrodda med fritidshemmets uppdrag. Lokalerna är enkla och kompletteras av regelbunden och tät utevistelse och genom tillgång till bland annat kommunens Allaktivitetshus.

Helhetsbedömning

Saltängsskolan behöver i större utsträckning planera, följa upp och utveckla sin verksamhet för att nå de nationella målen. Flertalet av de brister som Skolinspektionen redovisade efter tillsynen 2009 kvarstår och uppmärksammas i detta beslut. Det är anmärkningsvärt att huvudmannen och skolan inte sett till att dessa brister har blivit åtgärdade.

Tillsynen visar att det finns flera brister i hur verksamheten följs upp. Bland annat saknas en kontinuerlig uppföljning och analys av skolans kunskapsresultat. Vidare saknas kvalitativ uppföljning av undervisningen i skolan. Därmed har skolan problem med att planera för en långsiktig kvalitetshöjning och skolan tenderar därför att arbeta enbart reaktivt. Det är rektorn på skolan som har ansvar för skolans resultat och för att planera, följa upp och utveckla verksamheten.

Tillsynen visar att undervisningens kvalitet skiftar mellan olika lärare och att detta i vissa fall gör att elevernas inte får sin rätt till utbildning tillgodosedd på det sätt som författningarna föreskriver. Av tillsynen framkommer att rektorn inte har nödvändig kännedom om vilken kvalitet skolan redovisar och att pedagogerna i viss mån saknar pedagogisk ledning i det pedagogiska uppdraget. Tillsynen ger en tydlig bild av att den pedagogiska ledningen vid enhetens samtliga verksamheter måste förstärkas och struktureras framför allt då det gäller det undervisningsnära arbetet.

Skolan måste också med hjälp av rutiner eller på annat sätt säkerställa att elever i behov av särskilt stöd ges detta. Rutinerna runt arbetet med särskilt stöd och åtgärdsprogram följer inte förordningarnas krav och beslutsgången är oklar. Formerna för att identifiera elever i behov av stöd behöver utvecklas till att även omfatta elever som behöver stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Verksamheten i fritidshemmet ger exempel på hög kvalitet bland annat i arbetet med barnens inflytande, ett utvecklingsområde för skolan.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Laxå kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 7 juni 2013 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Laxå kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Rektorn och lärarna måste se till att undervisningen anpassas efter elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.
- Rektorn och lärarna måste se till att elever som lätt når kunskapskraven får den ledning och stimulans de har rätt till för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

- Rektorn måste ta ansvar för att fritidshemmet och skolan samverkar så att varje elevs utveckling och lärande berikas i fritidshemmet och skapar en verksamhet som kompletterar skolan innehållsmässigt.

Motivering

Av skollagen framgår att lärare ska ge alla barn och elever den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling, för att de utifrån egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt, enligt utbildningens mål. Undervisningen ska anpassas efter elevers behov, förutsättningar erfarenheter och tänkande. Vidare anges att elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås i skolan också ska få ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling. Skollagen anger också att fritidshemmet ska komplettera utbildningen i grundskolan och samverka med skolan för att berika varje elevs mångsidiga utveckling och lärande och skapa en verksamhet som kompletterar skolan innehållsmässigt.

Saltängsskolan har organiserat verksamheten i åldersblandade grupper med undantag för åk 6. Skälen är inte i första hand pedagogiska utan främst organisatoriska på grund av ojämn elevtillströmning, bl. a från den nyligen nedlagda skolan i Hasselfors, men också generellt vikande elevtal. Genom en åldersblandad undervisning menar skolan att man kan möta dessa förutsättningar och nyttja resurser på ett mera effektivt och ändamålsenligt sätt.

Vid tillsynen framkommer att en del lärare inte anpassar undervisningen tillräckligt till elevernas behov och elevernas erfarenheter. Som skäl till detta anges att spännvidden mellan elevernas kunskaps- och sociala utveckling är stor, t.ex. i en grupp med elever i årskurserna 1–3, vilket reser krav på pedagogisk mångsidighet och yrkesskicklighet och förmåga att anpassa undervisningen till alla elevers behov, förutsättningar, erfarenhet och tänkande. Det framkommer också att det finns elever som kan nå längre i sin kunskapsutveckling, som behöver mera stimulans och som kan arbeta i snabbare tempo, men som inte ges förutsättningar för detta.

Samverkan mellan fritidshemmet och skolan sker i viss utsträckning, främst i ett personellt och organisatoriskt perspektiv som ett komplement till skolan. Det förekommer gemensamma temaområden, fritidshemspersonalen används som vikarier i skolan och i vissa fall som resurs för att göra halvklassindelningar. Det finns dock ingen planering för eller genomförd samverkan mellan fritidshemmet och skolan som syftar till att fritidshemmet ska kunna komplettera skolan för att nå en ökad måluppfyllelse och för att stimulans och berika elevens mångsidiga utveckling.

Rektor, lärare och övrig personal måste ta ansvar för att skolan ger alla barn och elever ledning och stimulans.

Författning

3 kap. 3 § skollagen,

14 kap. 2 § skollagen och Lgr 11 2.5 Övergång och samverkan

Särskilt stöd

Bedömning

Laxå kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Rektor måste se till att behov av särskilt stöd skyndsamt utreds när en elev befaras inte kunna nå de kunskapskrav som lägst ska uppnås och att beslut om åtgärdsprogram fattas och följs upp i enlighet med bestämmelserna.

Motivering

Skollagen anger att om det inom ramen för undervisningen eller resultat på ett nationellt prov, genom uppgifter från lärare, övrig skolpersonal eller på annat sätt framkommer att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska en anmälan ske till rektor. Rektorn ska då se till att elevens behov av särskilt stöd utreds skyndsamt. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Av skollagen framgår att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av åtgärdsprogrammet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektor. I beslutet ska också tydligt framgå information om vårdnadshavares rätt att överklaga beslutet till Skolväsendets överklagandenämnd.

Saltängsskolan har speciallärare och specialpedagoger för arbetet med elever i behov av särskilt stöd. Det finns ett Elevhälsoteam som är kommungemensamt och som kommer till Saltängsskolan en gång per månad. Lärarna anmäler på särskild framtagen blankett till elevvårdsgruppen, där rektor deltar, vilka elever som behöver diskuteras. Här redovisas vilka styrkor och svårigheter eleven har, samt tidigare insatser som gjorts inom arbetslaget. Läraren och speciallärare diskuterar tillsammans med rektor och elevhälsoteam vilka ytterligare stöd som skall ges till eleven för att eleven få en högre måluppfyllelse i sin kunskapsutveckling. Här tas också beslut om ev. kallelse till "Samråd" med föräldrar.

På Saltängsskolan finns en stor osäkerhet i lärargruppen om hur arbetsgången ska gå till när en elev befaras behöva särskilt stöd. Det gäller såväl anmälan till rektor, vem som ska utreda behovet, när åtgärdsprogram ska upprättas, som vem som ska skriva åtgärdsprogrammet och ta beslut om detsamma. Det finns en stor tilltro till den så kallade elevvårdsgruppens ansvar i detta avseende. Tillsynen visar att Saltängsskolan saknar fungerande rutiner för att säkerställa att alla elever som behöver särskilt stöd av olika slag, får det.

Skolinspektionen har granskat ett antal åtgärdsprogram som saknar såväl underskrift som uppgift om vem som upprättat dem. Insatserna som beskrivs fokuserar på brister hos eleven snarare än hur elevens behov av stöd ska tillgodoses. Ibland saknas också tydlig koppling mellan elevens behov och de kunskapskrav eller andra mål i läroplanen och kursplanen som eleven ska nå. Uppgifter om hur uppföljning ska ske saknas ofta. Det finns inte heller någon besvärshänvisning om rätten att överklaga i åtgärdsprogrammen.

Elevhälsans besök på skolan sker med månadsintervall vilket riskerar att fördröja den utredning som ska föregå rektors beslut om åtgärdsprogram eller ej. Denna fördröjning kan medföra att nödvändiga insatser för eleven också fördröjs.

Rektorn för Saltängsskolan måste se till att det finns rutiner för att skyndsamt och rätts-säkert säkerställa att elever i behov av särskilt stöd ges detta.

Författning

3 kap. 8–9 §§ skollagen

20 kap. 16 § skollagen

Bedömning och betygssättning

Bedömning

Laxå kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Bedömning och betygssättning.

- Kommunen måste säkerställa att betygskatalog upprättas i enlighet med författningarnas krav.

Motivering

Skolförordningens kapitel 6 anger att beslut om betyg ska dokumenteras i en betygskatalog. Med beslut om betyg avses dels beslut att sätta betyg dels beslut att inte sätta betyg när underlag och bedömning för en elevs kunskaper saknas, på grund av elevens frånvaro. Rektor ansvarar för att betygskatalog förs. Det är också rektor som ska utfärda elevernas terminsbetyg. Mer information om betyg, betygsdokument finns i skollagen, skolförordningen och Skolverkets föreskrifter om betygskatalog(2011:123).

Saltängsskolan har satt terminsbetyg för år 6 i samband med höstterminens slut 2012. Betygskatalog har dock inte förts. Detta måste rektor åtgärda.

Författning

6 kap. 10 § skolförordningen

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Laxå kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Rektorn måste ta ansvar för lärarnas och fritidshemspersonalens behov av och rätt till kontinuerlig pedagogisk ledning för att säkerställa att verksamheten inriktas mot de nationella målen.

Motivering

Pedagogiskt ledarskap

Av skollagen framgår att det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektor ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Av Lgr 11 framgår även att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal

i skolan, har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn har ansvaret för skolans resultat.

Rektorn är engagerad och rör sig ute i verksamheten, synlig för alla, och med god kännedom om skolenhetens verksamheter i ett övergripande perspektiv. Lärarna känner sig dock lämnade till att göra individuella avvägningar för den pedagogiska verksamheten snarare än att de arbetar utifrån ett gemensamt förhållningssätt och med pedagogisk ledning. Tillsynsbesöket på Saltängsskolan visar på brister då det gäller det pedagogiska ledarskapet, när det gäller såväl stöd som ledning för personalen, samt i uppföljning av den pedagogiska verksamheten vid såväl fritidshem som skola.

Utveckling av utbildningen

Rektor har enligt skollagen ansvar för skolenhetens kvalitetsarbete och för att kvalitetsarbetet dokumenteras. Dokumentationen bör innehålla information om skolans resultat och måluppfyllelse, analyser och bedömningar, identifierade förbättringsområden och beslut om förbättringsåtgärder.

Tillsynen visar att det saknas ett systematiskt kvalitetsarbete på Saltängsskolan, som involverar lärare, elever, övrig personal och rektor. Varje lärare är förtrogen med resultat inom sina ämnen men det saknas resultat, bedömningar och analyser på en övergripande nivå. Det saknas också resultat fördelat mellan flickor och pojkar. Därmed finns inte relevanta underlag för att fatta välgrundade beslut om åtgärder för att utveckla utbildningen.

Skolinspektionen bedömer sammanfattningsvis att pedagogisk ledning och systematiskt kvalitetsarbete väsentligt måste förstärkas på Saltängsskolan så att utbildningen kan utvecklas.

Författning

2 kap. 9 § skollagen, Lgr 11 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar
4 kap. 4–6 §§ skollagen, Lgr 11 punkt 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Laxå kommun en anmärkning.

Laxå kommun ska vidta åtgärder för att rätta till bristerna och redovisa de vidtagna åtgärderna till Skolinspektionen senast den 7 juni 2013.

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brister inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Eleverna ges inte ett aktivt inflytande över utbildningen.

Motivering

Enligt skollagen och Lgr 11 ska eleverna ges inflytande över utbildningen. Läroplanen förtydligar bland annat att lärarna ska svara för att elever får ett reellt inflytande över arbetssätt och arbetsformer och undervisningens innehåll. Formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad.

Tillsynen visar att eleverna i alltför begränsad omfattning ges ett reellt inflytande över sin undervisning vad gäller arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Av intervjuer framkommer att skolans arbete med elevinflytande är ett utvecklingsområde och det ges få exempel då eleverna har inflytande över undervisningens genomförande. I Saltängsskolan är elevernas möjligheter till inflytande över det egna lärandet också beroende av lärare, vilket bekräftas i intervjuer med elever och på lektionsbesök. Det finns lärare som inte ger sina elever något inflytande alls men Skolinspektionen tog även del av lärare som hade varierad undervisning, enskilt och i grupp, där fantasifulla problemlösningar, baserade på elevernas egna val genomfördes.

Det finns inget uttalat gemensamt förhållningssätt inom skolan, eller ens inom ämnena, om hur man ska ge eleverna inflytande i undervisningen. Detta beror enligt lärarna på att man inte diskuterat detta på övergripande nivå. Utformningen av inflytandet finns heller inte angiven i planeringen av verksamheten.

Klassråd hålls varje vecka och ett elevråd finns där rektor är ordförande. Elever på skolan anser dock att dessa forum inte är fungerande utifrån deras rätt till inflytande över utbildningen. Likaså visar tillsynen att eleverna inte haft inflytande över arbetet med skolans ordningsregler eller arbetet med planen mot kränkande behandling.

Skolinspektionen bedömer därför att eleverna inte ges tillräcklig möjlighet till aktivt inflytande över utbildningen, att utformningen av inflytandet inte alltid anges i planeringen av verksamheten samt att skolan saknar en gemensam syn på en tydlig progression för att ge eleverna ökat inflytande utifrån ålder och mognad. Rektor måste ta ansvar för att skolan stimulerar eleverna till aktivt inflytande och anpassar det efter deras ålder och mognad.

Författning

4 kap. 9 § skollagen

Lgr 11 2.3 Övergripande mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Trygghet, studiero och en god miljö

Bedömning

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brister inom bedömningsområdet Trygghet, studiero och en god miljö.

- Ordningsreglerna för skolan har inte utarbetats under medverkan av eleverna.

Motivering

Av skollagen framgår att ordningsregler ska finnas på varje skolenhet. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet. Rektor beslutar om ordningsregler.

Det råder olika uppfattningar om vad som är Saltängsskolans ordningsregler. Det finns olika slags ordningsregler som verkar på olika nivåer och i olika situationer. Eleverna är inte klara över vad som gäller men är överens om att ordningsregler behövs. På flera platser i skolan hänger tavlor med "Saltängsskolans grundvärderingar och trivselregler". Innehållet är obekant för eleverna och de har inte deltagit i upprättandet. Det är oklart i vilken grad dessa grundvärderingar och trivselregler tillämpas. Varje klass har utformat egna regler som också återfinns i klassrummet och som har karaktären av att gälla just i klassrummet och i relationen mellan eleverna i klassen.

Rektor måste se till att ordningsregler utarbetas under medverkan av eleverna.

Författning

5 kap. 5 § skollagen

I ärendets slutliga handläggning har deltagit utredarna Mikael Ejerblom, Yvonne Hoffmann, Ingela Djurberg och Inga-Lill Nilsberth.

På Skolinspektionens vägnar

Agneta Sandén
Avdelningschef

Gunnar Olausson
Enhetschef/Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).